

наук Душкова В. І. - «Ринок науково-технічної інформації в структурі національної економіки» / Донецький держ. ун-т управління. — Донецьк, 2008.

Увагу політологів найбільш привертає ідея інформаційного суспільства в контексті процесів глобалізації, що підтверджується великою кількістю робіт з цієї тематики: канд. політ. наук Флюр О.М. - «Інтеграція України у світовий інформаційний простір» / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка — К., 2004; канд. політ. наук Колодюк А.В. - «Інформаційне суспільство: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні» / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка; Інститут журналістики — К., 2004; канд. екон. наук Сагалович А.А. - «Розвиток інформаційної економіки в умовах глобалізації» / Харківський національний ун-т ім. В.Н.Каразіна. — Х., 2007; д-р політ. наук Старіш О.Г. - «Інформаційна політика держави в контексті глобалізації» / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка — К., 2008; та ін.

**Висновки.** Проаналізувавши дослідження інформаційної сфери слід зазначити, що здебільшого, інформація розглядається з політологічної чи економічної точки зору. Незначна кількість вітчизняних публікацій не сприяє системному осмисленню інформаційних процесів як складових суспільно-географічного процесу. Не беруться до уваги багато аспектів, пов'язаних з циркуляцією інформації як в самому суспільстві, так і на міжнародній арені, територіальному аспектові взаємодії інформації і суспільства, впливові інформації на регіональний розвиток, просторово-часовим трендам. Основним територіальним центром України з досліджень інформаційної сфери є Київ, де представлена низка наукових, науково-освітніх та громадських інститутів.

1. Інформаційне суспільство: антологія. Посібник/ Ожеван М.А., Новохатько Л.М., Піскорська Г.А., Запорожець О.Ю., Кучмій О.П., Швець О.В. — К.: ІМВ, 2006 . 2. Інформаційна політика України: європейський контекст: Монографія/ Л.В. Губерський, Є.А. Макаренко, Є.Є. Камінський та ін. — К., 2007. 3. Киселев І.Ю. От информации к глобализации знания. - Ярославль, 2001. 4. Макаренко Є.А. Міжнародні інформаційні відносини. — К., 2002. 5. Флюр О.М. Формування глобального інформаційного суспільства. Шлях України. — К., 2004. 6. [www.iir.kiev.ua/ua/](http://www.iir.kiev.ua/ua/). 7. [www.iis.ru/glossary/index.html](http://www.iis.ru/glossary/index.html) - Глоссарий по информационному обществу - Институт развития информационного общества, 2001. 8. [www.imi.org.ua/](http://www.imi.org.ua/) 9. [www.journ.univ.kiev.ua/](http://www.journ.univ.kiev.ua/) 10. [mascom.univ.kiev.ua/](http://mascom.univ.kiev.ua/) 11. [www.nas.gov.ua](http://www.nas.gov.ua) 12. [www.uinter.kiev.ua](http://www.uinter.kiev.ua) 13. [vais.com.ua](http://vais.com.ua)

УДК 911.3:314.18:331.5

Логвин М.М., Шуканов П.В.

## СУЧАСНІ ГЕОДЕМОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ І ТЕОРІЯ “ЗОЛОТОГО” МІЛЬЯРДА

*Розкривається сутність теорії “золотого” мільярду. Досліджується взаємозв'язок сучасних демографічних процесів та демографічної поведінки населення в кон-*

тексті концепції. Проводиться її аналіз та механізм реалізації на сучасному етапі.

*Essence of theory opens up "gold" a milliard. Intercommunication of modern demographic processes and demographic conduct of population in the context of conception is probed. Its analysis and mechanism of realization is conducted on the modern stage.*

**Вступ. Постановка проблеми.** Демографічні проблеми в масштабах нашої планети давно турбують учених усього світу, і не тільки демографів. Але весь науковий інтерес, в основному, зводиться до одного питання: яку кількість населення зможе прогодувати планета? Однією з таких версій є теорія "золотого мільярда", згідно якої наявних світових ресурсів вистачить тільки для одного мільярда мешканців.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідженням цієї глобальної проблеми займаються вже давно. Але основна маса публікацій належить західним вченим, таким як: Д. Айк, Л. Броуер, П.Дж. Бьюкенен, Р. Епперсон, Е. Кассе, Дж.Колеман, Г.-П. Мартін, Е. Тодд, Ф. Фукуяма, Х. Шуманн. Значний вклад і актуальність в дослідницьку діяльність внесли російські вчені Т.В. Грачова, І.А.Василенко, Ю.Ю.Вороб'євський, І. Гундаров, В.Г.Жданов, С.Г. Кара-Мурза, А.П. Паршев. Останнім часом серйозний доробок зробили українські вчені. Дану теорію інтерпретують у своїх працях І.М.Дудник, В.С.Крисаченко, М.І. Сенченко, А.В.Толстоухов, О.Г.Топчієв, М.І. Хилько, Л.Т.Шевчук та інші. Проте, в їх роботах немає ні чіткого визначення концепції, ні глибокого структурного дослідження сутності та характеристики цієї теорії.

**Формулювання цілей статті. Постановка завдання.** Метою написання роботи є дослідження сутності концепції "золотого мільярда" в контексті демографічних процесів сучасного світу та спроба показати взаємозв'язок демографічних процесів і теорії та проаналізувати з позицій механізму реалізації.

**Виклад основного матеріалу.** Перший закон народонаселення сформулював Т.Мальтус у книзі "Досвід про закон народонаселення у зв'язку з майбутнім удосконаленням суспільства" (1798), де показав загрозу зростаючого населення, що збільшується у геометричній прогресії та ресурсами продовольства, які зростають в арифметичній прогресії. Він розрахував максимально можливу кількість населення Землі, стверджуючи, що для підтримки комфортного рівня життя окремої людини населення планети повинно становити 1,4 млрд. чол. Сучасні "мальтузіанці" скоротили цю цифру до мільярда, який назвали "золотим".

Станом на 1 січня 1990 р. на Землі проживало 5,5 млрд. чол., на 2009р. – понад 6,5 млрд. За даними ООН, сировини й енергії вистачить (за оптимального використання) лише на 1 млрд. чоловік. Не випадково, що до золотого фонду "одного мільярда" належать такі країни, як США, Японія, країни ЄС та ін., в той час як 4/5 населення Землі з Азії, Африки, пострадянського простору, Латинської Америки, що володіють основною масою сировини й енергії, витіснені з "місця під сонцем" і насправді є сировинними колоніями зазначених країн. Американський дослідник Ф. Фукуяма

поділяє народи на історичні і постісторичні. Якщо для других можливі конфлікти і голод, то перших можуть тривожити лише теми нудьги і духовної порожнечі постісторичного буття. Теоретик “відкритого суспільства” включає в обрані – історичні народи. До постісторичних відносяться чотири мільярди людей, що живуть на грані існування, тобто 2/3 населення планети [9].

Під егідою ООН за останні десятиліття розроблена різностороння концепція сталого розвитку суспільства і економіки. Для ефективного функціонування цієї системи достатньо 20% найкваліфікованіших працівників, вчених та спеціалістів планети. Вони, в основному, уже інтегровані країнами “золотого мільярда”. А як же населення інших країн світу (80%), зокрема й України? Сучасна модель суспільства на це питання відповіді не дає. Значить мова може бути лише про надання добродійної допомоги відсталим країнам з боку країн золотого мільярда, яка (як показує життя) ставиться у пряму залежність від лояльності до встановленого світового порядку. Суть світової політики сьогодні будується на одному примітивному постулаті – прагненні вписатися в цей “золотий мільярд” щасливчиків, яким забезпечуються райські умови життя на Землі. Звичайно, є й активно діє “кваліфікаційна комісія”, яка виносить остаточний вердикт стосовно етносів. Нині вже однозначно можна стверджувати, що заповітні квитки до “суспільства обраних” закінчилися.

Колишній радник президента Франції Ф. Міттерана Ж. Аргалі в своїй книзі “Тисячоліття. Переможці і переможені в прийдешньому світовому порядку. Лінія горизонту” (1990), переведеною в Росії в 1993 році під назвою “На порозі нового тисячоліття”, вказує, що планета перенаселена за рахунок країн “третього світу”. Відомий своєю безпосередньою причетністю до глобального проекту депопуляції Г. Кісінджер. Головною метою створеного ним Управління (Бюро) у справах народонаселення стало “скорочення народонаселення до 2 млрд. чоловік шляхом розпалювання воєн, голоду, хвороб і інших необхідних засобів” [2, с. 72-73]. Відтак постає необхідність обмежити зростання населення в межах достатності природних ресурсів. Немає потреби говорити про те, що еліта не дозволить поставити власне існування під загрозу бурхливому зростанню кількості “зайвих ротів”, а отже, слід розпочати практику відбору. Цей процес уже розпочався і відбувається за методами, описаними в доповіді “Глобал 2000” [6, с.141]. Тому демографи вважають, що людство у ХХІ ст. перейде від нерегульованої високої до низької регульованої народжуваності. Хто і якими способами прагне регулювати подібні процеси? В чому ж полягає суть цієї концепції?

Термін “золотий мільярд” з'явився як синтез двох великих ідей сучасної західної культури. Одна ідея пов'язана з уявленням про “золоту еру” прогресу й благополуччя, інша – з песимістичним визнанням обмеженості ресурсів Землі й неможливості поширення цього благополуччя на все населення планети. Безумовно, цей термін не вживається в офіційних документах, де його замінюють таким набором понять і визначень, що зміст

стає зрозумілим з контексту. На Заході цей термін означає населення країн ("першого світу"), що входять до Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). У цю організацію входять близько 30 держав, їх населення, на вже стало на Заході думку, і складає "золотий мільярд". Цей термін визначає певну цілісну геополітичну, економічну та культурну концепцію. Суть її полягає в тому, що розвинені країни, зберігаючи для свого населення високий рівень споживання, намагатимуться військовими й економічними засобами утримувати решту світу в промислово нерозвиненому стані. Населення цих країн повинно бути скорочене за допомогою цілої системи нових соціальних технологій [7, с. 76]. Протягом тривалого часу здійснюється наукова й культурна підготовка західного суспільства до прийняття концепції "золотого мільярда".

Теорія золотого мільярда” – сучасна європоцентриська версія концепції обраного народу, згідно якої забезпечене існування на планеті може бути гарантоване тільки для одного мільярда чоловік із найбільш процвітаючих країн, в той час як решті країнам приготовлена участь сировинного придатку і постачальника дешевого людського матеріалу для обслуговування інтересів транснаціональних корпорацій. Згідно adeptів даної теорії, у протилежному випадку планета зірветься від економічного перевантаження [3, с. 350].

Так, у 1970 р. Римський клуб замовив групі Д. Медоуза в Массачусетському технологічному університеті (США) провести дослідження, матеріали яких через два роки увійшли до книги “Межі росту”. Книга стала справжньою сенсацією. Висновок доповіді: "Необхідно вжити заходів, аби забезпечити раціоналізацію всієї системи виробництва й передислокацію промисловості в межах планети". Методи досягнення цієї мети не пропонувалися [7, с. 77].

Про необґрунтованість доповідей Римського клубу свідчать інші розробки. Одним з досліджень здійсненого за замовленням того ж Римського клубу був проект Х. Ліннеманна, присвячений проблемі продовольства. Була використана математична модель життєдіяльності десяти геоекономічних регіонів світу до 2010 р. Підрахунок показав, що Земля в змозі прогодувати набагато більше людей, ніж пророкували найсміливіші прогнози, але за умови, що продовольство буде розподілятися між людьми справедливо і за потребами. Моделювання показало також, що масштаби голоду у світі будуть збільшуватися, і до 2010 року зростуть у три рази. По суті, ця доповідь констатувала, що проблема голоду не в нестачі природних ресурсів, а в пануючому соціальному порядку.

На конференції Світового форуму 1995 року була схвалена програма регулювання чисельності населення світу, проведена Всесвітнім банком ООН разом з урядом США. Головна мета – забезпечити різке зниження народжуваності в країнах, що не відносяться до західної цивілізації. Програма охоплює біля ста країн світу, передбачаючи всілякі заходи, аж до насильницької стерилізації чоловіків і жінок [1, с. 55].

Зброєю для ведення сучасної тотальної війни, виступають технології

скорочення чисельності населення, тобто технології, що досягають тих же цілей, що і звичайна зброя. Всі її види направлені на знищення життя як такого (життя в людині і людстві у всіх її проявах – духовному, фізичному і інтелектуальному). Війна в демографічному субпросторі направлена перш за все на знищення життя фізичного. У зв'язку з використанням цих технологій використовується термін – “медико-біологічне вимірювання війни”. У цій війні, так само як і в антидержаві, все прямо протилежне, все перевернується – медицина із сфери для життя перетворюється на розповсюджувача всіляких і найвитонченіших форм смерті [2, с. 63-64]. Є багато міжнародних організацій, що поширюють медико-біологічні засоби знищення, скорочення і запобігання зародженню людського життя. Війна, з її кров'ю і убитими, і планування сім'ї, з його абортами і убитими немовлятами, – це дві частини тотального скорочення населення.

Радник з національної безпеки США в 1980 р. випускає доповідь, де мовиться, що РНБ і Управління у справах народонаселення Держдепу володіють можливостями, щоб запобігти народженню 1 млрд. чоловік через програми контрацепції. У червні 2007 року один з відомих і інформованих журналістів – Б. Фулфорд, колишній глава бюро журналу *Forbes* в Азіатсько-тихоокеанському регіоні, написав статтю, де містилися докази того, що уряд США має план ведення війни на генетичному рівні. Цей план переслідує мету скорочення населення Азії до 500 млн. чоловік через використання біологічної зброї, заснованої на расово-етнічних і генетичних принципах дії [2, с. 90].

Індія була першою країною, де здійснювалась офіційна програма обмеження народжуваності. У 1960-і роки тут проводилась на добровільних засадах стерилізація подружніх пар, що вже мали дітей. Використовувались і примусові заходи стосовно обмеження народжуваності. Наслідком чого була насильницька стерилізація близько 8 млн. осіб. У 1980-і роки щороку близько 5 млн. осіб добровільно стерилізувались, але зростання населення залишилось високим [9, с. 266]. Індія була першою, але не єдиною країною де проводилось штучне скорочення населення. Спеціальна державна комісія в Перу звинуватила колишнього президента Фухіморі в тому, що при ньому в 1996-2000 рр. обманом було піддано стерилізації 215 тис. жінок та 16 тис. чоловіків із бідних районів країни [4, с.139].

Вплив на демографічну поведінку населення має пропагування і захоочування наступних видів дій: 1) пропаганда гедоністичного способу життя; 2) локальні конфлікти і війни; 3) алкоголізм, наркоманія та тютюнопаління; 4) громадянські шлюби і одностатеві відносини; 5) погіршення якості медичного обслуговування; 6) незбалансоване харчування, голод і використання генетично модифікованих організмів; 7) евтаназія; 8) аборти; 9) стерилізація; 10) різкий сплеск імунно-послаблюючих захворювань; 11) мода.

Однак, варто зауважити, що втрати населення тільки незначною мірою обумовлені екзогенними причинами, а головні причини криються у зміні способу життя. Сучасні етнографи переконливо аргументують поло-

ження про те, що основним чинником вимирання окремих народів є не безпосередні акти експансії (загарбання): фізичне знищення, завезені хвороби чи алкоголь, а деформація релігійного, етнічного життєвого укладу, який надавав сенсу їхньому існуванню. Втрата, зокрема, традицій та звичаїв неминуче призводить до розкладу етносу, зубожіння духовного життя, масових виявів аморальності.

**Висновки і перспективи подальших розвідок.** Концепція "золотого мільярда", що передбачає штучне виокремлення з людства нового "вибраного народу", безумовно, утопічна. Ця утопія – наслідок загальної кризи індустріалізму й індустріальної цивілізації. Філософське підґрунтя цієї утопії – песимістичний індивідуалізм, розрив общинних зв'язків людської солідарності, відмова від етики релігійного братерства й колективного спасіння. Утопія "золотого мільярда", яку в принципі неможливо реалізувати, водночас породжує агресивність, спочатку в ідеології та культурі, а потім у політичній і військовій сферах. Сприймати чи не сприймати саму ідею "золотого мільярда", ідею безумовно антихристиянську, а також антиісламську і антибуддійську, – це справа морального й релігійного вибору. Проте є чимало ознак того, що та частина світової еліти, яка визначає економічну й військову політику і забезпечує контроль засобів масової інформації, не вважає слов'янські народи такими, що мають шанс потрапити на корабель "золотого мільярда". Політика соціальної деградації витіснення значної частини працездатного населення на периферію світової цивілізації свідомо приречена провал. Ось чому дана проблема є дуже актуальною на сучасному розвитку глобального суспільства.

1. Авель (Семенов), Дроздов А.Ю. Знамение пререкаемо. – М.: Храм Казанской иконы Божией матери, 2002. – 639 с.
2. Грачева Т. В. Невидимая Хазария. Алгоритмы геополитики и стратегии тайных войн мировой закулисы / Т. В. Грачева. – Рязань: Зёрна, 2009. – 400 с.
3. Василенко И.А. Политическая глобалистика: Уч. пособие для вузов. – М.: Логос, 2000. – 360 с.
4. Калашников М., Крупнов Ю. Гнев орка. – М: ООО «Издательство АСТ»: ООО «Издательство Астрель», 2003. – 498 с.
5. Мартин Г.-П., Шуманн Х. Западня глобалізації: атака на процвітання і демократію / Пер. с нем. – М.: Издательский Дом «Альпина», 2001. – 335 с.
6. Сенченко М.І. Латентні структури світової політики: Нариси з конспірології. – К.: МАУП, 2003. – 312 с.
7. Сенченко М.І. Україна: шляхом незалежності чи неоколонізації? – К.: МАУП, 2003. – 120 с.
8. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. – Одеса: "Астропринт", 2003. – 560 с.
9. Фукуяма Ф. Кінець історії? // Вопросы философии. – 1990. – № 3. – С. 134.

УДК 911.3:911.6:504.3

Литовченко І. В.

## ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СУСПІЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНОГО РАЙОНУВАННЯ

*Обоснованы теоретико-методологические основы и методика общественно-экологического районирования. Предложены новые категории – «общественно-экологическая система», «общественно-экологический район», «антропотехногенная нагрузка». Определены принципы и критерии общественно-экологического районирования.*